

קורפורל זונברג

שקרו לה, לזקנה; ומכיון שגכ נסה אותה שעה מכונת לחצר, — מכונתו של חוקר מקרי מות חשודים, — הולכיכה לאחד החדרים, למען תנחם שם מטרת הנסיעה הארוכה מיהודה אל העמק. הזקנה לא אמרה דבר, והתה מוכת תדמה, ולא תפטה את הדברים כה ויתם, היתה בשענת על מקל מסר קס שהתוה באבק האפור, המוטל שכבה עבה על פני כל האדמות בסביבה, כעין קו עקלתון; כאילו עבר בכאן נחש והשאיר אחריו עקבות זחילחו. פניה כהים כשולי קדרתה, שבשלה בה את ארוחתה בלבד, מאחר שהבנים לא נשארו בבית, ובעלה הלך לעולמו מזה שנים רבות, היתה הולכת, בחצר הקבוצה, וממלמלת בינה לבין עצמה מיני הברות שאיש לא הבין גם כראוי. מעין מלמול של היגיונות היה זה.

שיקרו לה, לזקנה. קשה היה להסביר לה כל אותו מאורע שב עטיו מת בנה, הקורפורל זונברג, על כן משטילפנו אל חנות המכולת במושב השוכנת לצדי הדרכים ביהודה, מסרו הודעה בוז הלשון: נא להגיד לגברת זונברג הזקנה כי בנה נתחשמל, ומשבא החנוני אל ביתה ומסר באזניה כל שביקש שו ממנו, לא הבינה כראוי, אך לאחר שטרחה וחזר והסביר נצנץ שביב אורה בעיניה הכבויות: „כן, ירחמיאל, מה קרה לה, ירחמיאל?”

— נתחשמל, ואף עתה לא הבינה כראוי, סברה כי חולה הוא, אולי חולה מאוד, נפל למשכב, הן זה שנים לא ראתהו, לא, הן לא מכבר שהה בביתה ואף הביא שי למענה.

— נתחשמל.

ואף עתה לא הבינה כראוי, סברה כי חולה הוא, אולי חולה מאוד, נפל למשכב, הן זה שנים לא ראתהו, לא, הן לא מכבר שהה בביתה ואף הביא שי למענה.

אולם ייתכן כי נתערבבו עליה פרשיות, זכרונה אינו כקודם, כמלפנים, וזכרונה בוגד בה לעתים ומה שהיה לפני שנים רבות דומה עליה כאילו רק אתמול נתרשש.

— „עלי לנסוע אליו?” שאלה בחוסר אונים, המרחק הגדול הפחית דה, תהא מטולטלת כל היום כולו בחברת אנשים זרים, וזה שלושים שנה לא יצאה מתחום המושבה; מאז הובילו לקבורות את בעלה המנות אל מדרון הגבעה מחוי לכפר.

— „עליך לנסוע אליו, גברת זונברג, הוא נתחשמל.”

— „גו טוב, אסע.”

רחצה את עור גופה הצפוד במי יגיונות, לבשה שמלה כהה, שלא עלתה על גופה מזה שנים רבות וריח נפתלין עבש עלה ממנה, לקחה מעות בארנק עור משומש, את המקל המסוקס, וגררה עצמה בין משוכות העקציה אל האוטר בוס, כאן שהה החנוני ותחב לידה פיסת נייר גדולה, מאלו הניירות החומים שבהם עטף סחורות לקריות; חותיו: „גברת זונברג, את הפתר קא להראות לאנשים, יגידו לך לאן לנסוע, יגידו?”

— „טוב, טוב.” במעמקים בוששה כי גוהגים בה כבתנוק של בית רבן, חיוך מתחטא עלה על שפתיה התורנית המרופטת.

הנוסעים טרחו עמה בעלותה על מדרגות המכונת פנימה, ואף הרי שיבוה על כסא ליד החלון שתהיה שואפת אויר צח בעת הנסיעה.

עכשיו ישבה באחד החדרים בקיבוצה ולא הבינה כראוי משהו מה היא חובקת ידיה בחיקה בשעה שהשמש שוהה באמצע השמים ונות לשפות קדרתה, רצו להראות לה את ירחמיאל שלה, אך לפתע הרי בילתה לכאן כלי להסביר פשר הדבר, היא פכרה אצבעותיה, יש בה שפופה על כסא והחלה לגמגם, מישוה נכנס לחדר על בהזנתיה, בעצמה עיניה, השקועות עמוק עמוק מתחת לגבינים, חשה כי ילד בהיר־שער עמד מאחורי גבה, נגע בכתפה ושאל הרש הרש: „סבתה, את ישנה?” היא לא ענה, זה שנים לא פגו אליה בקול רך, ילדותי.

— „את אמא של ירחמיאל? הוא היה גבור, ירחמיאל, דיבר אליה וככפו הקטנה החליק את שערותיה האפורות.

משחבחינה בשמש של בנה גס־הרובה אל הדובר.

— „מה אמרת, ילד?”

— „כי את סבתה זקנה מאוד.”

גברת זונברג חיכה בכל קמטי פניה, זכרה כי לילדים יש לה ביא סוכריות ונצטערה שאין בידה מאום לתת לו, גם ירחמיאל, בשעתו, אהב סוכריות עטופות בנייר צבעוני.

הילד טיפס ועלת על ברכיה.

— „אני זקנה מאוד,” אמרה, אי שם רחפה במוחה תמונה בדומה לזו בשעה שירחמיאל טיפס ועלה על ברכיה והגיה ראשו בחיקה, או היה זקוק לחיק הזה, אחר פרת מן הקן, הרחב נשאתו ושוב לא חזר, אחרי הלך מן הבית הבן השני, המשרת בצבא הוד מלכותו, ונשאר הבית ריק, שומם, גדלו הברוסים ליד הפרדס והם מצילים עתה יותר מאשר לפנים, נתישן הטיח על הכתלים — והזאטוטים מלפנים מולידים בנים בדמותם ממש, אלא שירחמיאל עצמו לא נשא אשה, כמה שנים עברו מאז הלך מן הבית אינה יודעת, אפשר עשר, אפשר עשרים, אפשר — מי יודע?

— „עוד מעט יקברו אותי,” אמר הילד בענוו סביב אצבעו את שערותיה הדלילות.

— „מה? את מי יקברו? למה?” שאלה, המלים הללו נשתיירו כזכר למאורע שנתרחש מכבר, ואתו מאורע היה מר מאוד, ריח של הריאן היה בו, דמעות הזולגות על לחי הפוחה.

— „את סבתה משונה,” אמר הילד, „את ירחמיאל יקברו, למה את שואלת תמיד למה? קפץ בגוה מעל ברכיה אל הרצפה ופתח את ארון צעצועיה, כפינה גברית זונברג נסתכלה בו בעיניו הכבדות, ואחר תקפה שוב הנמנום, היתה גורחת בפה פעור חסר שיניים, יראה סתומה מפני הזקנה אֶחזה בילד, תחב אצבעו בין שפתיה, קרטע על רגל אחת ומיהר לצאת אל החצר לבשר לשאר הילדים על אמו של ירחמיאל.

לאחר רגעים מעטים נכנסה לחדר חבורת ילדים, נכנסו בהזירות ועמדו בעיגול סביב לזקנה הישנה, היו כאן ראשים צהובים, שחורים, חומים, וכסולם הבחיקו עינים סקרניות, גדולות, תמחות.

תחילה הסתודדו בלתישה, תחילה נגעו בראשה של הזקנה בלאט, כך, בקצת צווארה הכמוש, בקצה שמך לחה, במקלה, עד שהחלו להכות על הכסא: „סבתה, קומי! סבתה, קרי מי?” חורו במקלה: „סבתה, התעוררי!”

גברת זונברג נתעוררה, תמחה למראה החבורה הקולנית אשר מסביבה, לא ידעה היכן היא, מה לה כאן, כיצד הובאה לחדר זה, אך קמעה קמעה נתחזר לה.

— „אני רוצה לראות את ירחמיאל,” אמרה ונסתכלה מולה בעיני לפלוף.

כבשו הילדים עיניהם ממנה וצדדו פניהם, ילד אחד שהיה הגדול שבחבורה ונמשים כיסו מרבית אפה, אמר מבלי להביט לעברה: „הוא מת, ירחמיאל.”

שאר הילדים החרו החזיקו את רי: „נכון, נכון” נדחקו אל הדקנה ושמו ידית על ראשם, משל אפרוחים היו סביב לזוגרת.

אותה שעה היו מוכנסים אנשים אל חדר המזכירות, מקום בו ישב אל שולחן מכוסה בנייר ירוק חוקר מקרי המות בהסתרתו מאחורי עשן של מקטרתו, היה חוקר ורד רש, גועץ עינים בולשות, דוקרניות, באיש שיח, רושם מה בשולי גליונותיו, מוצץ את העשן בלתי־טות יתרה, חורק כלאחר יד שאלה שהיא פח טמון אל האדם העומד מולו.

— „היכן מצאתם את הפצצה?”

— „בשדה.”

— „מה שמך?”

— „יצחק אלוני.”

— „נוטר?”

— „כן, אדוני.”

— „קורפורל זונברג היה חביב עליך? לא נסרת לו איבה שנאה?”

— „לא, אדוני.”

— „הן הוא היה אדם קשה?”

— „כן, אדוני, היה אדם נמרץ ביותר.”

— „אפשר, מהרהר יצחק אלוני, אפשר כי שנאתי אותו, קפדן היה, אדם נקשה היה, היינו יוצאים בפיקודו אל ההרים עד שנפלנו מרוב עיפות, הוא לא השגיה בכך, אמר: „כל אחד מאתנו חייב להיות שקול, כנגד חמשה, אין לנו ברירה אחרת, רדה בנו בכל חומר הדין.”

— „לא, לא שנאנו אותו, אדוני החוקר.”

— „אתה יכול ללכת.”

יצחק אלוני הולך לצד הפתח.

— „רגע, נשמע קול מאחורי, האם קורפורל זונברג עצמו טפל בפצצה התורכית?”

דמו של יצחק אלוני עולה אל רקתיו, פרעם בחזקה, אולי יגיד: לא אדוני החוקר, אני טפילתי בפצצה, אני טפילתי בה למרות גערוך היו של זונברג, אני גרמתי למות, הוא שוהה רגע קל לפני אשר ישיב, מאמץ מהשכחה.

— „כן אדוני, קורפורל זונברג עצמו טפל בה.”

השלטונות אשרו כי הקורפורל לא נרצה בידי אדם; לא מת ממחלה; לא איבד עצמו לדעת, אף לא כתבו כי ירחמיאל גהר על הפצצה ברצונה, בהכרתו המלאה, בכוחו הוחר של הרגע בו נתעלה לרכי־סרג'נט, אי שם במרומים הכי חולים, חוקר מקרי המות לא ידע על כך, לא ידע כי בשעה שהסכו לשולחן גוטרי הקבוצה וירחמיאל שרטט בגיל על פני הלוח השחור נשמעה צעקה מאחרי גבו: „המנוף נפתח!”

היושבים החזירו יצחק אלוני נשא את הפצצה וידי רעדו, ירחמיאל זקק אליו, לקח מעמו את הפצצה, רץ אל עבר החלון ורצה לזרקה החוצה — אך שם שחזק לדים בחול, בחוץ היתה שמש אביב זורחת, פטפוט תינוקות, — וירחמיאל גהר לפצצה, לחוקר לא ספרו את כל אלה, די לשלטונות כי יקבעו שהמת — מת, די כי יצחק אלוני יושב על שפת הנחל ומענה נפשו לאחר מעשה: הוא שחרר את המנוף.

בחדר הקריאה מונח היה ארגו של עץ, עכשיל עמד אחד הנגרים של הקבוצה ודפק בפטישו על המסמרים, לסגור בהם את הארגו, אשה הביאה בד שחור ועטפו בו את הארון, נערות שמו עליו זר פרחים, לאט לאט החל לזרום אנשים מכל פינות החצר אל הככר שליד חדר הקריאה, היו משהים מבטים קפואים איש על פני רעהו, היה מי באנח בחשאי, בחביונים, היו אנשים נושכים קצה שפתם בשיניהם, היו יואים לפרוץ בזעקה או כילל — שותקים עמדו.

יצחק אלוני חמק בינות לצריפים, חשש שמא יפגוש אדם בדרכו, חשש שמא ראהו מי, מרחוק ראה את גוש האדם סביב חדר הקריאה, גוש אדם צפוף, שחור, מהר יצחק אלוני לחדרו.

— „שששששש” בנו שם אצבעו על פיו לסימן שתיקה.

אשה זקנה ישבה על כסא בחדרו וישנה, שפתיה החזירות ספק חיוך מעוקם נח עליהן ספק ביטוי של כאב.

— „מי האשה, אורי?”

— „אמו של ירחמיאל, היא עיפה מאד,” אמר הילד בלתישה.

עמד יצחק אלוני מול הזקנה, עמד שעה ארוכה, ראה מבעד לפניה את פני ירחמיאל בנה, אותם פנים המורים, נקשים, ראה את סנטרה המרובע, המקומט, והיה חוכך בדעתו אם להעירה משנתה, לתמוך בה, וללכת עמה יחדיו אל קבורת בנה אם לא.

יגאל מוסנזון